

Abonnement pour un an
200 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

" IDJTIHAD ,, Constantinople

Téléph. St. 865

XXIème ANNÉE

1 Février 1926 — No 197

الاجتهاد

|| IDJTIHAD ||

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعه

آبونمان : سنه لکی [۲۴ نسخه]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغدایسی ه لیرادر .

اداره خانه سی :

جفال اوغلنده « اجتهاد نهوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنه

نومرو ۱۹۷ - ۱ شباط ۱۹۲۶

عقل سليم

[دوام]

مبحث ۷۲ — اراده جزئی برضیال حاضر

الهیاتجیلر بزه دییور و تکرار اییدیورلر، که انسان حردر، حالبوکه بونلرک بتون پره نسیبلری انسانک حریتی تخریب و امحاده اتخدایدر. الوهیتی حقی چیقارماق ایسته یه رک الوهیتی شائی بر صورتده انکاره، اک مظلم ظلملرله اتهام ایدرلر. عنایت الهی اولماق سزین انسانک فنالق یا پاماقده مضطر اولدیغنی فرض ایدرلر و خیر ایشله مک نعمتی اصلا ویرمه مش اولدیغندن دولای الهک اونی [یعنی انسانی] تجزیه ایده جکنی تأمین ایدرلر.

برآز ملاحظه اولونورسه تسلیم ایتک ضروری اولور، که انسان کافه افعالنده غیر مختار [Nécessité] در و اراده جزئی، الهیاتجیلرک سیستمنده بیله، بر خیال خام [Chimère] در. انسان فلان و یا فلان ابون دن دوغماقده و یا دوغماقده مختار میدر؟ ابونک یا خود مربی لرینک اجتهدلرینی، فکرلرینی آلاق و یا آلاماق انسانک آئنده میدر؟ بن پت پرست یا خود محمدی ابون دن دوغش اولسه یدم عیسوی اولماق المده اولور میدی. بونکله برابر خشین علمای دین، بزه تأمین اییدیورلر، که نصرانیلرک دینی طایمق عینیتنده بولونمادیغنی کیمسه لرک جمله سنی الله، بی رحمانه تجزیه ایده جک در!

انسانک دوغماسی هیچ بروجهله کندی انتخاب و اختیاری اثری اولماز، دنیا به کلمک ایسته یوب ایسته مه دیکی اوندن صورولما مشدر. طبیعت اونا ویردیکی ابون و مملکت حقنده کندیپنک رأیی آلاما مشدر. انسانک مکتسب فکرلری، اجتهدلری، یا کلش، دوغرو بتون بیلکیلری آلمش و اوزهرینه اصلا حاکم اولما مش اولدیغنی تربیه سنک ثمره سیدر. احتراصلری، اشتیاقلری، طبیعتک کندیسنه ویرمش اولدیغنی مزاجک، کندیسنه تلقین اییدیش اولان فکرلرک نتایج ضروریه سیدر؛ مدت حیاتجه ارادتلری، عمللری هپ انسانک مناسباتنک، اعتیادتنک، معاملاتنک، حظو-ظاننک مکالماتنک، غیر اختیاری اولاراق برکله ده عرض

اندام ایدن فکرلرک، اوزهرینه هیچ برکونا حکم و نفوذی اولمایان برحق و قایع و حادثاتک اثریدر. استقبالی، اولدن کورمه یه غیر مقتدر اولدیغندن، انسان یچنده، بولوندیغنی آنی تعقیب ایده جک اولان آئنده نه ایسته یه جکنی نه یا یا جگنی بیلمز. انسان دوغدیغنی آئدن حیثتک صوک دمنه قادار بر لحظه حر اولماق سزین حیثتک نهایتنه واریر.

دیه جک سکز، که انسان، ایستره مشاوره ایدر، انتخاب ایدر، قرار ویریر؛ بوندن ده سزه، افعالنک حر اولدیغنی استنتاج ایده جک سکز. انسانک آرزو ایتدیکی، ایسته دیکی دوغرو در. فقط انسان اراده لری یا خود آرزولری اوزهرینه حاکم دکدر. انسان آنجاق نفسنه فائده لی اولدیغنه حکم ایتدیکی شیئی آرزو ایده بیلیر. نه آلی سومه بیلیر، نه حظوظاندن تفر ایده بیلیر. دنیه جک، که انسان بعضاً آلی، حظه ترجیح ایدر؛ فقط اوزمن داها بیوک و یا داها مستمر برحطی استهداف ایده رک موقت برآلی ترجیح ایدر. بو حالد، داها بیوک بر نعمتک فکری اونی داها آز اهمیتلی بر نعمتن کندیسنی محروم ایتیه، بالضروره، سوق ایدر، اونا، بر نعمت مستمره ایچون، بر نعمت زائله دن فراغت ایتک قرارینی ویردیریر.

مفتونی اولدیغنی حسن و آتی، خطوط وجهیه یی معشوقه سنه ویرن، عاشق دکدر. بناء علیه موضوع عشق و محبتی اولان سوکیلی یی سوممکده و یا سومه مکده مختار دکدر [*]. کندیسنه حاکم اولان خیله و مزاج ید حکم و تصرفنده دکدر. بوندن بالضروره شو نتیجه

[*] Les Quatrains maudits et les Rêves orphelins [Edition de La Plume. Paris 1903]

آدلی فرانزجه مجموعه رباعیات زده (مجنون) طرفندن (لیلا) سی ایچون سولنمش شو سوزلر CIX نجی رباعی تشکیل ایدر.

Même avec son orgueil je l'aime;

Oh! j'aime cette beauté blême;

L'univers a beau me blâmer;

Je ne puis pas ne pas l'aimer.

ترجمه سی شویله اولور: اونی کبر و نخوته رغماً سویورم، آه اوصولون حسنی سویورم. جهان نجی ایسته دیکی قادار تمییب ایتسین، اونی سومه مک ید اختیارمده دکدر، اونی سومه مه به مقتدر دکم. [مذکور اثر صفحه 39]

عقل و فطانتی، ایدیندکاری اجتهادلره، یاخود ما کینه سنک
[یعنی عضویتک] صورت تشکله تابع دکلیدر! نهو-
اجتهادلر نده بوتشکل انسانک ید اختیارنده اولمایارق
وج. ده کلدیکندن انسانک حریتی اثبات ایده مزلر.

برایشی یا پاماق ویا یا پاماق ایچون بحث طوتسه م یوایشی
یا پاماقده ویا یا پاماقده حر دکلیم؛ بوایشی یا پاماق ویا یا پاماق
آلمده دکلیدر؟ سزه خایر دییه جواب ویره حکم. بحثی
قازناماق آرزوسی موضوع بحث شیئی باپامیه ویا یا پامایه
سزی بالضروره سوق ایدر. یا بحثی غائب ایتیه راضی
اولورسه؛ اوزمان حر اولدیغکیزی، مختار اولدیغکیزی
بانا اثبات ایتک آرزو کز بحثی قازناماق آرزو کزدن دها
قوتلی بر سائق اولور؛ و آره مزده موضوع بحث اولان
شیئی یا پاماق ویا یا پاماق قرارینی سزه، بالضروره، ویردیریر.
فقط دییه جکسکیز، که کندیمی حر حس ایدیورم.
بو، بر ماصالک سینکینه بکزه تیلن بر توهم Illusion در؛
بر آغیر آراهنک اوق اوزهرینه قونمش اولان بو سینک،
اوزهرنده کوتورولمکده بولوندیغی آراهینی کندیسینک چکوب
کوتورومکده وسوق واداره ایتمکده اولدیغی زعمیه کندی
کندیسینی آلفیشلا یوردی. حر اولدیغی زعمنده بولونان
انسان، ایچنده خبری اولماق سزین کوتورولدیکی حالده
کائناتک ما کینه سنی سوق و تحریکده کندیسینک مختار
اولدیغی زعمنده بولونان بر سینکدر.

بر شیئی یا پاماقده ویا یا پاماقده حر اولدیغیزی ظن
ایتدیرن درونی حس، خیال محض دن باشقا برشی دکلدر.
افعالمک حقیقی مبدائنه ارجاع نظر ایتدیکمز زمان،
آکلارز، که بوافعال و اعمال اصلا حکمیز آلتنده بولونمایان
اراده لر مرک، آرزو لر مرک نتایج ضروریه سیدر. کندی
کندیکیزی حر ظن ایدیورسکیز، چونکه ایسته دیککیزی
یا بیورسکیز فقط ایسته مکده وایسته مه مکده، آرزو ایتمکده
و آرزو ایتمه مکده حر میسکیز؛ اراده لر مرک و آرزو لر مرک،
الکزده اولمایان وید تصرف کزده بولونمایان اشیا Objekt
ویا صفت و خصلت Qualité لر طرفندن اضطراری، غیر
اختیاری اولارق تحریک و تنبیه اولونمایورمی؟

راهب مهله

چقار که انسان، روحنده کندیلکنندن یوکسه ان
اراده لر مرک، آرزو لر مرک حاکمی دکلدر. فقط دییه جکسکیز، که
«انسان آرزو لرینه مقاومت ایده بیلیر؛ بناء علیه انسان
حردر». برشیئدن واز کپرن سائقلر اوشیئنه سوق ایدن
سائقلر دها قوتلی اولدیغی وقت و آنجاق او وقت
انسان آرزو لرینه مقاومت ایدر؛ فقط اوزمان مقاومتی
اضطرار ایدر، اختیاری دکلدر. کندیسنده، ناموس سز
طائیناق، رسوای اولماق و جزا قورقوسی حسی، پاره یه
دوشکونلک حسنه غالب اولان کیمسه، بر باشقاسنک پارسنی
غضب ویا سرقت ایتک آرزوسنه بالضروره مقاومت ایدر.
مشاوره ایتدیکمز وقت حر دکلیمیز، مختار دکلیمیز؟
فقط بیلیمکده و بیلیمه مکده، متردد یاخود امین اولماقده
انسان حر میدر؟ مشاوره، علم مرک عواقبی حقننده کی
تردد لر مرک، قرار سر لغمر مرک بر نتیجه ضروریه سیدر.
بو عواقبدن امین بولونور بولونماز یاخود امین بولوندیغمز
اعتقادی بزده حاصل اولور اولماز ضروری اولاراق قرار
آلیرز، اوزمان ای ویا فنا حکم ویرمه مش اولماز
کوره ضروری اولاراق فعل و اجرا ده بولونورز. یا ککش،
دوغر و حکم لر مز اختیاری [Libre] دکلدر؛ حکم لر مز،
اضطراری اولاراق آلمش اولدیغمز یاخود ذکا مرک بالذات
وجوده کتیردیکی فکر لر مرک، بالضروره تعیین ایتدیکی حکم لر در.
انسان، انتخابنده حر دکلدر؛ انسان کندیسینه الکزیده
مفید یاخود لطیف کوردیکی انتخاب ایتمکده بدیی
اولاراق، مضطردر. انتخابی تعلیق ایدر کن ده حر دکلدر.
قارشیسنه چیقان موضوع [Objet] لرک اوصافی
اوکره نتیجه ویاخود اوکرندیکنه قانع اولونجه یه یاخود
اعمالک نتایجی ایجه طارطینجه یه، حساب ایدنجه یه قادار
انتخابی تعلیق مجبوردر. انسان کندیسنه مضر اولدیغی
بیلدیکی افعالک اجرایی قرارینی هر آن آلیر دییه جکسکیز؛
بناء علیه انسان حردر، افعالنده مختاردر؛ انسان بعضاً
کندی کندیسینی اولدورور؛ بناء علیه انسان حردر.
بونی انکار ایدرم. انسان ای ویا فنا دوشونمکده،
دوغر ویا یا ککش معاقله ده، محاکمه ده بولونماقده حر میدر؟